

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse
„Lüganuse Riigikooli põhimäärus“
eelno juurde**

1. Sissejuhatus

Käesolev määrus kehtestatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 66 lõike 2 alusel.

Käesoleva eelnõu on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi üldhariduspoliitika osakonna riigikoolide pidamise valdkonna riigikoolide projektijuht Ida-Virumaal Hille Ilves (tel 735 2533, Hille.Ilves@hm.ee), riigikoolide pidamise valdkonna juht Raivo Trummal (tel 735 0282, Raivo.Trummal@hm.ee), riigivara valitsemise valdkonna juht Indrek Riisaar (tel 735 0185, Indrek.Riisaar@hm.ee) ja õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kristi Aule Parmas (tel 735 4098, Kristi.Auleparmas@hm.ee).

Lüganuse Vallavalitsuse ja Haridus- ja Teadusministeeriumi vahel 2023. aastal sõlmitud halduslepingu eesmärgiks oli tagada Lüganuse vallas kvaliteetse eesti keelse hariduse kättesaadavus ja nüüdisaegse õpikäsituse ellurakendamiseks vajalikud õppe- ja töötingimused. Selle täitmiseks oli vajalik anda lepingus nimetatud koolide pidamine riigile korrastamaks koolivõrku, arvestades demograafilisi muutusi ning haridusvaldkonna strateegias toodud eesmärgid ning võimaldada seeläbi kohaliku omavalitsuse üksusel suunata oma tulubaasist üle antavate koolide pidamisest vabanevaid eelarvevahendeid haridusele ligipääsetavuse, eesti keelse alushariduse, huvihariduse ja noorsootöö tugevdamiseks.

Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler tegi haridus- ja teadusministrile ettepaneku korraldada ümber Kiviõli I Keskkool, Kiviõli Vene Kool ja Lüganuse Kool, mis alates 01.09.2023. aastast on riigikoolid. Ümberkorralduse tulemusel koolid ühendatakse, ühendatavad koolid lõpetavad tegevuse ja nende baasil moodustatakse uus kool, Lüganuse Riigikool.

Lüganuse Riigikooli gümnaasiumiastmes õpilaste vastuvõtt 10. klassi jätkub 2024/2025 õppeaastal ning õpilased saavad oma gümnaasiumiõpingud lõpetada samas koolis. Alates 2025/26 õppeaastast 10. klassi ei avata ja õpilaste vastuvõttu gümnaasiumiastmesse ei toimu. Seoses eestikeelsele haridusele üleminekul avatakse 1. klassid tänastes Kiviõli I Keskkooli ja Lüganuse Kooli õppehoonetes. Ümberkorraldatava tänase Kiviõli Vene Kooli õpilased jätkavad õppetööd olemasolevas õppehoones, kuni on võimalik õpilased ümber paigutada parematesse tingimustesse. Ümberkorraldatava Kiviõli Vene Kooli õppekeeled on 2023/2024 õppeaastal kehtiva kooli põhimääruse kohaselt eesti keel ja vene keel. Üleminek eestikeelsele õppele toimub 2024/2025 õppeaastal 1. ja 4. klassis. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 100¹⁵ kohaselt võib üleminek eestikeelsele õppele toimuda järk-järgult. See saab toimuda hoolekogu ettepanekul ja haridus- ja teadusministri otsusel ning võib hõlmata üksnes ümberkorraldatava tänase Kiviõli Vene Kooli õpilasi, kelle õpe toimus 2023/2024 õppeaastal vene keeles. 2024/2025 õppeaasta osas hoolekogu ettepanekut teha ei saa, sest uue kooli hoolekogu on võimalik moodustada alles peale uue kooli tegutsema hakkamist.

Kolme kooli ümberkorraldamise otsusega hakkab kool kandma nime Lüganuse Riigikool.

Koolide põhimääruste kehtetuks tunnistamisega peale uue kooli moodustamist lõpetatakse kolme kooli tegutsemine. Uus kool tegutseb algselt kolmes (Lüganusel ja kahes asukohas Kiviõlis), hiljem kahes tegutsemiskohas (Lüganusel ja ühes asukohas Kiviõlis), kus õpe toimub

põhi- ja kuni 31.augustini 2027. aastal üldkeskhariduse tasemel statsionaarses õppevormis. Kool alustab tegutsemist 1. septembril 2024. aastal.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga tunnistatakse seni kehtinud Kiviõli I Keskkooli, Kiviõli Vene Kooli ja Lüganuse Kooli põhimäärus kehtetuks, et viia ühendkooli põhimäärus haridus- ja teadusministri käskkirjaga „Kiviõli I Keskkooli, Kiviõli Vene Kooli ja Lüganuse Kooli ümberkorraldamine ja Lüganuse Riigikooli moodustamine“, kooskõlla.

Eelnõu on kooskõlas põhiseaduse, reguleeritava valdkonna seaduste ja teiste õigusaktidega. Eelnõu koostamisel ei ole seda teiste riikide õigusaktidega võrreldud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga seotud valdkonda Euroopa Liidu õigusaktid ei reguleeri.

4. Määruse mõjud

Eelnõu sätestab raamid õppeasutuse töö korraldamiseks ja arenguks ning loob õpilastele eeldused põhi- ja üldkeskhariduse omandamiseks statsionaarses õppes Lüganuse vallas.

Kool pakub kõigile õpilastele, olenemata emakeelest, võimaluse omandada kvaliteetne eestikeelne haridus, mis edaspidi annab kõigile noortele paremad võimalused edasi õppimiseks ning kujundab sotsiaalse valmiduse töötamiseks, ühiskonnaelus osalemiseks ja elukestvaks õppeks, samuti toetab Eesti riigiidentiteedi kujunemist. Moodustatava kooli kõik tegutsemiskohad täidavad riiklikult olulist ülesannet eestikeelsele haridusele üleminekul olles partneriks Lüganuse valla ja teistele maakonna haridusasutustele, eesti keeles õppimis- ja õpetamiskompetentsi jagamisel ning keelekeskkonna loomisel. Haridusasutuste võrgu ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest. Majanduslikult mõistlikud lahendused võimaldavad hariduse andmise kvaliteeti hoida ja tõsta.

Ümberkorraldusega kaasnevad võimalikud riskid ja nende maandamine:

- Identiteet: tulenevalt koolide ajaloo võivad koolipered tunnetada senise identiteedi võimalikku kadumist. Näiteks Lüganuse Kooli ajalugu ulatub 1694. aastasse, mis on tegutsenud varasemalt kihelkonnakeskuse koolina, asudes endise Püssi mõisa territooriumil. Kiviõli I Keskkooli ja Kiviõli Vene Kooli ajalugu ulatub vastavalt 1932. ja 1927. aastasse ning on edendanud varasemalt kasvavas tööstuspiirkonnas hariduse andmist nii eesti kui vene keeles.

Tegemist on pika aja- ja kultuurilooga Lüganuse kihelkonna piirides asuvate koolidega, kus väga oluliseks on kohaliku ajaloo ja pärimuskultuuri edasi kandmine kõikides riigikoolides. Ümberkorralduste järgselt on uue kooli identiteedi loomisel võimalik arvestada kõikide seniste koolide traditsioone ning luua uusi.

- Eestikeelse koolikeskkonna kadumine: muukeelsete õpilaste õppima asumine võib vähendada eesti keele kasutajate osakaalu koolikeskkonnas.

Õppetöö koolides toimub jätkuvalt eesti keeles, osaliselt vene keeles praeguses Kiviõli Vene Koolis, kus üleminek eestikeelsele haridusele algab 4. klassis. Kiviõli I Keskkoolis alustavad muukeelsed lapsed õpinguid järk-järgult 1. klassis, st õpperühmad moodustatakse eesti keele oskuse põhisel. Kooliperel on ühine väljakutse edendada eestikeelset keelekeskkonda ka õppetöövälistes tegevustes, sotsiaalset suhtlemist, mis toetab vallas elavate õpilaste omavahelist lõimumist ning koostöö teiste koolidega üle Eesti ning kogukonnaga. 2027/28 õppeaastal toimuva muudatuse rakendumisel, kui

suletakse tänane Kiviõli Vene Kooli tegutsemiskoht, tagatakse kõikidele õpilastele eestikeelne, turvaline ja nüüdisaegne õpikeskkond.

- Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine: õpilastele tugiteenuste tagamine väheneb. Moodustatakse ühine tugispetsialistide võrgustik, sh tagades kõikide tugispetsialistide olemasolu (logopeed, psühholoog, eripedagoog ja sotsiaalpedagoog), arvestades seejuures ka kvalifikatsioonile- ja keelenõuetele vastavust, mis võimaldab kaasava hariduse põhimõtete ühtlasemat rakendamist tegutsemiskohtade vahel.
- Õppekorralduslik tegevus: uue koolikorralduse eripäradest sõltuvalt võib õpilaste koolipäev pikeneda ja liikumine erinevate tegutsemiskohtade vahel on raskendatud. Arvestades tegutsemiskohtade erinevaid võimalusi õppetöö rikastamiseks ja läbiviimiseks korraldatakse projektiõpet, koostööpäevi jt õppekavapõhiseid tegevusi, mille toimimiseks arvestatakse transporditeenusega.
- Õpilaste kaasatus õpilasesindusse: hetkel tegutseb igas koolis õpilasesindus, uues koolis võib erinevate tegutsemiskohtade esindatavate liikmete arv ühtses õpilasesinduses väheneda.

Õpilasesinduse valimise õigus on kõikidel kooli õpilastel, lähtudes demokraatlikest põhimõtetest, eelnevalt kokku leppides liikmete arvu esinduses. Ühtsel õpilasesindusel on suurem roll ja võimalused õpilaste kaasamisel koolielu puudutavates küsimustes kõikides tegutsemiskohtades, ühisürituste korraldamisel ja koostöö edendamisel teiste koolide ning kogukonnaga.

- Koolitee pikeneb gümnaasiumiastme sulgemisega 31.08.2027. aastal, võimalus kohapeal huvihariduses ja -tegevuses osalemiseks väheneb:

Väljaspool Lüganuse valda õppima asuvatel õpilastel pikeneb mõnevõrra koolitee. Näiteks Kiviõlile lähemal on Kohtla-Järve (ca 23 km) ja Jõhvi (33 km), samuti Rakvere riigigümnaasium (ca 40 km), kutseharidust pakub Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus, mille lähim õppekoht on Jõhvis. Õpilastel on võimalik kasutada majutuse ja ühistranspordi sõidukulude hüvitamist. Õpilaste transpordi paremaks korraldamiseks toimuvad konsultatsioonid MTÜ Ida-Viru Ühistranspordikeskusega. Arvestades muudatusele eelnevat ajavaru on aega ühistranspordi korralduse parandamist ette valmistada.

Koostöös huvihariduse ja -tegevuse pakkujatega Lüganuse vallas on võimalik leida lahendusi õpingute või tegevuste jätkamiseks, kasutades selleks erinevaid vorme. Lisaks pakuvad riigigümnaasiumid Ida-Virumaal ja Rakveres väga mitmekesiseid võimalusi huvitegevuseks.

- Organisatsioonikultuuride erinevus: kolmes koolis on kujunenud aastatega oma harjumuspärane koolikultuur, mille muutmisel peale ümberkorraldamist on kooliõpilastel raskem harjuda. Infoliikumine koolide vahel võib väheneda. Uue kooli juhtkonna roll on koostöövõimaluste loomine õpetajate ja tugispetsialistide vahel, näiteks aineühendused, tugispetsialistide võrgustik. Lisaks mittepädagoogilise personali tõhusama tööjaotuse rakendamine: kooliraamatukogude koostöö, ühine projekti juhtimine, IT-halduse korraldamine, ühine halduspersonal. Koolis luuakse ühised infokanalid, nt uus veebileht, siseveeb.
- Töökorralduslik tegevus: õpetajate töökoormus võib muutuda ja töö erinevates tegutsemiskohtades võib tuua kaasa transporditeenuse küsimused. Erineva suunitlusega tegutsemiskohad laiendavad õpetamise ja õppimise võimalusi, samuti koolihoonete ja taristute riskasutamist. Uus juhtkond tagab õpetajate, tugispetsialistide jm personali ametikohtade ja töökoormuse võrdsema jaotamise,

arvestades kvalifikatsiooni- ja keelenõuetele vastavust ning vajadusel transpordiühendust.

- Lapsevanemate kaasamine: ühise hoolekogu moodustamisel võib lapsevanemate roll väheneda.

Koolis õpivad enamuses Lügánuse vallas elavad õpilased, mis võimaldab ühisürituste sidusamat korraldamist, hoolekogu kaasamist ning laiemat sotsiaalset suhtlemist, sh kooliperede ja kogukonna ühendamist. Uue hoolekogu moodustamisel kaasatakse iga tegutsemiskoha lastevanemate ettepanekul üks esindaja hoolekogusse.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Kulud kaetakse riigieelarve seaduses Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala kuludes riigikoolidele ettenähtud vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Põhimääruse eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Kiviõli I Keskkooli, Kiviõli Vene Kooli ja Lügánuse Kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. Eelnõu kooskõlastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi siseselt, kuna muudatused puudutavad riigikooli, mille pidaja ülesandeid täidab Haridus- ja Teadusministeerium ning väljatöötatud muudatused täiendavad juba kehtivat riigikooli põhimäärust.

Ülle Matsin
üldhariduspoliitika osakonna juhataja